

V O O R - R E D E N

Over den

NEDERLANTS EN HERBARIUS

Of

K R U Y D T - B O E C K,

Aen de

Kruydt-onderfoeckende Leser.

DE dringende noot sakelyckheydt, een Meestresse van 't gebruyck aller dingen, heeft niet sonder reden de redelycke Schep-selen, met veelderhande Qualen en gebreecken beladen zijnde, hulpe doen soecken aen die dingen, de welke tot haer gesontheydt voordeelig konde zijn: Onder dese zijn de Kruyden en Gewassen by onse Voor-Ouders meest in 't gebruyck geweest; soo dat de rechte kennisse daer van niet alleen by een Genees-meester, maer oock by een Apotheker ofte Artzeny-bereyder, en Chirurgijn ofte Heel-meester noot sakelyck vereyscht wordt: Want indien se van dese kennisse ontbloomt zijn, wat heeft men anders als merckelycke schaden en groove mis-slagen te verwachten? Voorwaer het is een teecken ofte van groote lichtvaerdigheydt, des Menschen edele gesontheydt en leven door onkunde der Genees-middelen aldus in de waegh-schael te stellen: ofte van groote onwetentheydt en dwaesheydt dese kennisse alleen aen de Kruydt-soeckers, die dickwils omtrent dese sake onervarender als sij selfs zijn, te betrouwen. Ende nademael men het gebruyck der vreemde Kruyden en Droogen, soo veel als 't mogelyck is, behoorde te vermijden, ende in der selver plaetse onse eygen In-landtse Kruyden, die gemackelycker en met meerder sekerheyt in haer volle kracht te bekomen zijn, niet vervalscht worden, en nader met den aert onser Inwonderen over een komen, tot bevorderingh, bewaringh en herstellingh der gesontheyt aen te wenden: waerom ick oock alle de Boomen, Heestren, Kruyden en Ghevassen, soo wel die in de Nederlanden in 't wilde, als die in de Hoven der Kruydt-beminnaers op wassen, en naerstelyck onderhouden worden, nyt verscheide vermaerde naerstige en geleerde Kruydt-beschryvers by een versamelt, op dat als in een kort begriip blycken mochte, dat ons hier te Lande geene ofte weynige Genees-middelen tot bewaringh ende herstellingh van onse gesontheit en ontbreken: soo dat het onnoodigh

Aen de Kruidt-onderzoekende Leser.

onnodigh is, andere vreemde Kruiden en Gewassen in vergelegen, en seer van onsen Climaet verscheyden, Landen met groote curiositeit, en noch meerder onkosten op te soeken of te over te brengen. Nochtans heb ick tot meerder genoeg des Kruidt-onderzoekende Lesers de vreemde Droogen, die ghemeenlyck in de Apothekers winkels ghebruyckt, en by de Drogisten te bekomen zijn, hier by gevoeght. Onse eygen In-landse Kruiden hebbe ick na de verscheydenheit der gronden, daerse gemeenlyck gevonden worden, by een ghestelt, en de tamme Hof-kruiden onder haer besondere soorten verdeelt, op dat de Kruidt-soekers als uit een Voorschrift of Register dies te gemakkelijcker sien en bemercken souden, wat voor Kruiden, Planten en Gewassen sy op sondanize plaatsen, alsse betreden, te verwachten hebben. In het beschryven der Boomen, Kruiden en Planten in 't besonder, hebbe ick de order en voorschrift van andere naeuwkeurige, naerstige, en vermaerde Kruidt-beschryvers na gevolgt: Ten eersten verhalende de Nederduytsche en de Latijnsche naem, waer mede de Boomen, Heesteren, Kruiden en Planten ghemeenlycken meest bekend zijn: Ten tweeden stellende alle de Geslachten of mede soorten van yder Gewas in 't besonder die hier te Lande in 't wilde gevonden ofte in de Hoven onderhouden worden: Ten derden beschrijvende de gedaente ofte kentekenen om de selve te leeren kennen, ende van anderen te onderscheyden: Ten vierden aenwysende de plaats, alwaerse hier te Lande meest te vinden zijn: Ten vyfden te kennen gevende den tijdt, wanneerse in haer volkomen en beste fleur of wasdom staen: Ten seften leerende de oeffeninge ofte de maniere om de tamme Boomen, Heesteren, ende Kruiden, yder na sijnen aert, aen te teelen, ende te onderhouden: Ten sevenden verhalende de aert, krachten en werckinge der selven, Ende ten laesten versamelende uygelesen Genees-middelen tegen veelderhande gebreken des menschelicken Lichaems dienstigh, en van ervaren Genees-meesters en Kruidt-beschryvers versocht en krachtigh bevonden. Dit alles hebbe ick, om de Kruidt-onderzoekende Lesers niet geen onnodige beuselinge ofte onnutte twist-reden lastigh te vallen, als mede de swacke Memorie te ondersteunen, in 't korte op het Pampier ontworpen. Versamelt dan hier uit, waerde Leser, 't geene u dienstigh is; behaeght het u niet alles, misschien sal het u alles niet mishagen: want mijn voornemen is niet u schadelijck, maer veel eer voordeeligh te zijn. Ondertusschen vaert wel.